

ANALIZA DEZVOLTĂRII DURABILE ÎN SPAȚIUL RURAL AL REPUBLICII MOLDOVA

Tatiana BUJOR,
dr. conf. univ. int. UASM
Liliana GRINCIUC,
lector universitar UASM

Abstract. Le développement rural est un objectif d'importance nationale, en tenant compte des conditions pour l'adhésion à l'Union Européenne.

Le processus de transition de la gestion économique centralisée et le développement social et de relever de nouveaux principes d'organisation du système socio-économique ont générés dans l'agriculture et dans les zones rurales de Moldavie multiples problèmes économiques et sociaux. Bien que cette période a apporté plusieurs modifications à des réformes structurelles, institutionnelles et législatives, les réformes promus dans le secteur agricole en termes d'éléments de marché de manière proactive n'ont pas amélioré la situation pour améliorer les conditions de vie et augmenté le niveau d'emploi dans les zones rurales. Au contraire, il y a des cas où la situation a empiré. Par conséquent, on exige une approche pour trouver des moyens et des méthodes pour les résoudre, étant donné que les zones rurales ont une grande variété de ressources locales don't l'exploitation dui à ne meilleure urabilité son développement.

Dezvoltarea spațiului rural este un obiectiv de importanță națională ținând cont și de condițiile oferite de aderare la Uniunea Europeană.

Procesul tranziției de la sistemul centralizat de gestiune economică și socială și abordarea unor noi principii de organizare a sistemului social-economic au generat în

agricultură și în spațiul rural al Republicii Moldova multiple probleme de ordin economic și social. Cu toate că în această perioadă au fost realizate mai multe schimbări de ordin structural, instituțional, legislativ etc., reformele promovate în sectorul agrar în ceea ce privește implementarea elementelor de piață, nu au ameliorat situația privind îmbunătățirea condițiilor de trai și creșterea nivelului de ocupare a forței de muncă în mediul rural. Din contra, sunt cazuri când situația s-a agravat. De aceea, se impune o abordare în vederea identificării unor soluții și metode de rezolvare a acestora, ținând cont că spațiul rural deține o mare varietate de resurse locale a căror valorificare superioară pe baza durabilității conduce la dezvoltarea acestuia.

Dezvoltarea rurală este o strategie care implică extinderea binefacerilor creșterii economice din mediul rural asupra celor, al căror viitor este legat de căutarea mijloacelor de existență. Pentru aceasta însă, este important ca orice om, indiferent de nivelul de pregătire să poată să răspundă la întrebarea: “ce se înțelege prin dezvoltare rurală”? Practica dovedește, că răspunsul este orientat în următoarea direcție- locuri de muncă, nivelul veniturilor, modul de viață al populației rurale etc. Deci, putem fi siguri că majoritatea populației știe ce ar vrea și simte când apare un progres în viața ei. Acești oameni care pot realiza și participa la o dezvoltare a spațiului rural trebuie să cunoască foarte bine specificul acestuia și următoarele elemente importante ale dezvoltării rurale:

1. Identificarea problemelor și a alternativelor practice pentru soluționarea acestora;
2. Stabilirea piedicilor și a obstacolelor;
3. Stabilirea oportunităților și a punctelor tari;
4. Determinarea modurilor de acțiune care se vor aplica pe termen lung;
5. Elaborarea programelor detaliate de acțiune pe termen scurt, care servesc la rezolvarea sarcinii strategice [13].

Astfel, dezvoltarea rurală include toate acțiunile îndreptate spre îmbunătățirea calității vieții populației care trăiește în spațiul rural, păstrarea mediului natural și aspectului cultural, și care asigură dezvoltarea durabilă spațiilor rurale conform condițiilor și specificului acelor teritorii.

Ținând seama, că dezvoltarea rurală constă dintr-un complex de activități, ce se află într-o strânsă interdependență, este logic necesar de a evidenția coordonatele dezvoltării durabile rurale, care rezultă din analiza tridimensională a spațiului rural: economică, social-culturală și ecologică. [4]

Ca orice acțiune și activitate desfășurată, dezvoltarea în plan economic trebuie să se desfășoare în condiții de rentabilitate și să acționeze pe toate căile pentru a avea exploatații și ferme viabile, deoarece agricultura este elementul determinant în majoritatea spațiilor rurale.

Acest lucru nu înseamnă însă că dezvoltarea rurală se rezumă doar la dezvoltarea agriculturii. În țările cu economie în curs de dezvoltare locul principal este deținut de agricultură.

Conform datelor operative, în anul 2010, produsul intern brut (PIB) în valoare nominală de 71849 mil lei, prețuri curente de piață, a fost în creștere, în termeni reali, cu 6,9% față de anul 2009 și cu 64,8% față de anul 2000 (Fig. 1).

Analizând evoluția structurii PIB-ului pe perioada anilor 2000-2010 (Figura2), observăm că cea mai mare parte a sa o constituie industria prelucrătoare, în timp ce agricultura are o tendință constantă de scădere, cu o ușoară creștere în anul 2010 față de 2009, constituind 13,37% în 2010 [15].

În țările dezvoltate, agricultura ocupă o pondere redusă în Produsul Intern Brut (PIB) și în forța de muncă ocupată, dar aportul acesteia la formarea brută de capital fix este superioară celor doi indicatori. În aceste țări dezvoltarea și eficientizarea agriculturii a contribuit la creșterea puterii de cumpărare a populației ca urmare a

ieftinirii alimentelor, lucru care se reflectă în ponderea cheltuielilor cu alimente, băuturi și tutun în totalul cheltuielilor de consum (17,5% în UE, 15,5% în SUA, 58% în România). Existența exploatațiilor agricole viabile conduce la revitalizarea vieții economice rurale.

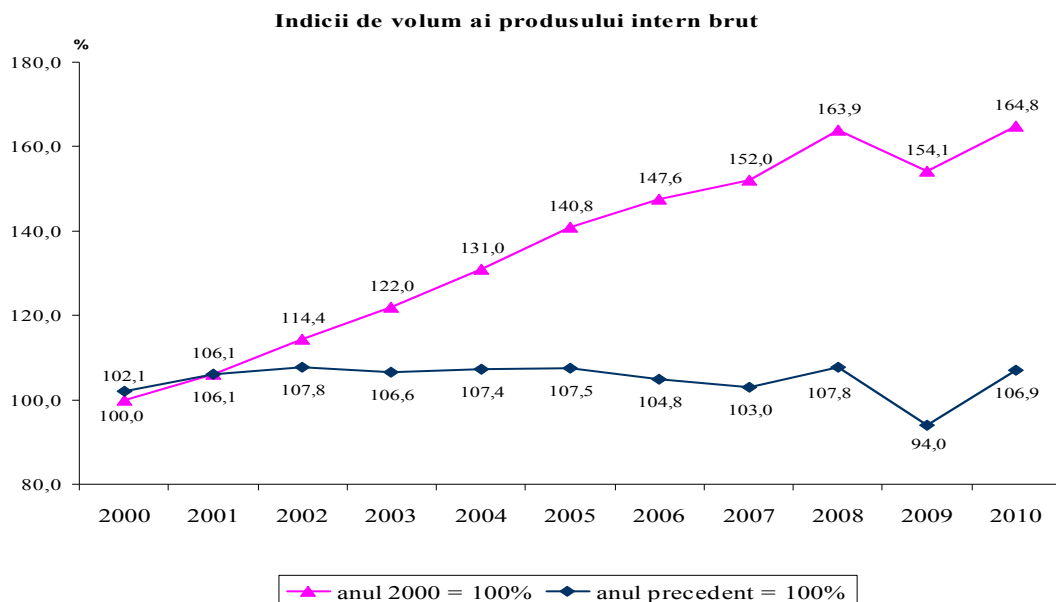

Figura 1. Evoluția PIB în anii 2000–2010 (%)

Sursa: Biroul Național de Statistică

Începînd cu anul 2000, economia Republicii Moldova a revenit pe traiectoria creșterii, depășind un deceniu de declin continuu și de scădere a nivelului de trai. Măsurile de politică macroeconomică întreprinse în contextul creșterii cererii interne și externe au contribuit la stoparea recesiunii economice și au asigurat o creștere robustă a produsului intern brut (PIB) [11]. În perioada 2000-2010, PIB real a crescut în medie cu 5,9% pe an, creșterea cumulativă față de anul 1999 alcătuind 49,5% (Fig. 2).

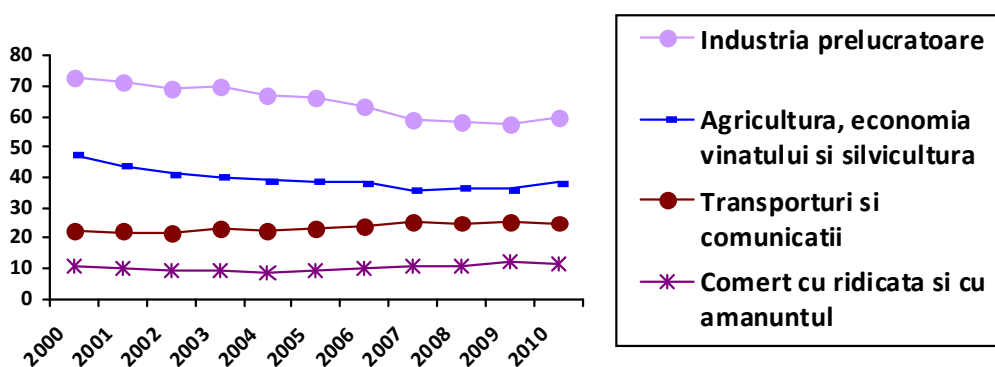

Figura 2. Contribuția principalelor activități economice la formarea PIB 2000-2010

Sursa: Biroul Național de Statistică

Sub aspectul dezvoltării durabile, este foarte importantă politica socială, care necesită ierarhizarea adecvată a priorităților, referindu-se la ocuparea forței de muncă, elaborarea și respectarea legislației muncii, stabilirea unei politici salariale benefice, protecția socială echitabilă (asigurarea socială, asistența socială), asigurarea sănătății și

securității muncii, politica de mediu, politica de dezvoltare a comunităților și de amenajare a teritoriului.

Permanentă grijă privind păstrarea tradițiilor, folclorului, literaturii, artei populare nu poate fi o piedică pentru integrare într-un spațiu spiritual paneuropean și universal, în scopul apropierii de alte valori culturale din lume. În acest context, trebuie de menționat că elementele de cultură națională, riguros selectate și abil prezentate lumii, au șanse de a rezista în competiția mondială a valorilor, pot face față unui dialog eficient între culturi.

Asigurarea condițiilor de viață la nivelul condiției umane, pentru toate localitățile și regiunile, unde este prezentă activitatea umană constituie de fapt dezvoltarea rurală durabilă în plan social. Nu toate regiunile oferă aceleași condiții de dezvoltare economico-socială. Diferențele apar datorită condițiilor naturale și datorită nivelului de dezvoltare a regiunii din punct de vedere economic.

În Republica Moldova, nivelul de dezvoltare economică și socială este diferențiat de la o regiune la alta și în cadrul acestora, de la o comunitate la alta. Discrepanțe mari apar și în cadrul aceleiași comunități, unde întâlnim grupuri sociale care prosperă mai mult sau mai puțin.

Situația demografică. Datele recensământului din anul 2004 confirmă tendința de scădere a populației țării, determinată, în special, de descreșterea ratei natalității și migrația populației. Conform situației de la 1 ianuarie 2010, populația RM constituie 3,56 milioane locuitori (Tabelul 1).

Tabelul 1. Structura populației după mediul de locuință și sex în anii 2000-2010, locuitori

	Urban		Rural	
	Barbati	Femei	Barbati	Femei
2000	730784	783371	1013674	1116241
2001	718110	768300	1022502	1126200
2002	717212	767998	1020339	1122263
2003	716431	767711	1016877	1117293
2004	713509	764418	1014905	1114603
2005	712431	763597	1012410	1111998
2006	709160	760668	1010208	1109900
2007	694839	783172	1026191	1076908
2008	693776	782334	1023683	1072910
2009	693798	782301	1021133	1070280
2010	694469	782212	1019018	1067996

Sursa: Biroul Național de Statistică

Între anii 2000 – 2010, numărul populației s-a redus cu 81,0 mii persoane. Republica Moldova continuă să fie țara cu cel mai scăzut grad de urbanizare în Europa: 41,4% persoane locuiesc în localitățile urbane și 58,6% – în cele rurale. Aproximativ jumătate din populația urbană locuiește în municipiul Chișinău. Conform clasificării pe sexe, bărbații constituie 48% și femeile – 52% din numărul total al populației (Figura 4).

Analiza structurii pe vârste a populației denotă intensificarea procesului de îmbătrânire demografică a societății. Vârsta medie a populației țării a crescut de la 33,4 ani în 2000 pînă la 35,6 ani în 2007, plasînd Republica Moldova în grupul țărilor cu populație „adultă”. Scăderea natalității a determinat reducerea în termeni absoluți și relativi a populației tinere. Comparativ cu anul 2000, în anul 2007, ponderea populației cu vârsta de 0-14 ani s-a redus de la 23,8% la 18,2%, iar ponderea celor cu vârsta de peste 65 ani a crescut de la 9,4% la 10,3%.

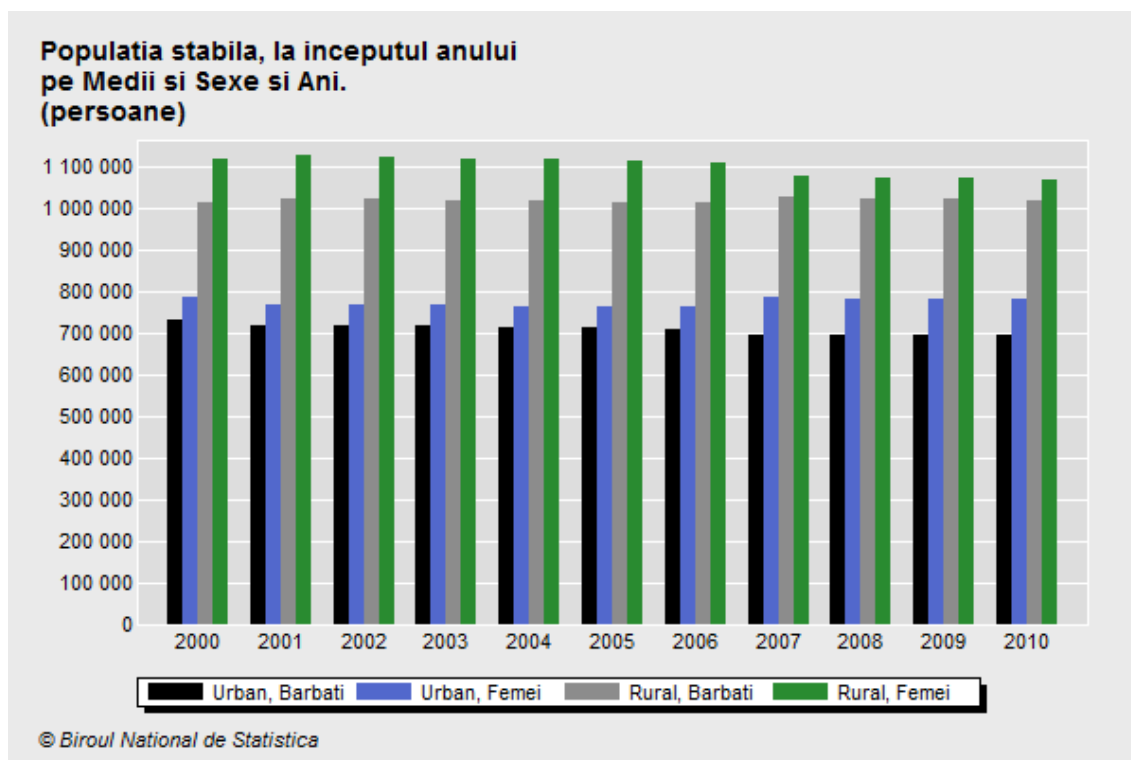

Figura 4. Structura populației după mediul de locuință și sex în perioada 2000-2010

Populația adultă (15–64 ani) reprezintă 71,4% din total, fiind mai mare cu 126,3 mii persoane față de situația de la începutul anului 2000. În cadrul populației adulte a crescut ponderea grupelor cu vârsta de 15-34 și 45-59 ani și a scăzut ponderea grupelor cu vârsta 35-44 și 60-64 ani.

Diferențieri în structura pe vârste a populației apar mai pregnant în profil teritorial, determinate de variația teritorială a fenomenelor demografice și a mișcării migratorii a populației. În mediul rural, ponderea populației vârstnice este mai mare decât cea din mediul urban de 1,4 ori. Circa 12% din populația rurală a depășit vârsta de 65 ani, iar în totalul populației feminine rurale, ponderea femeilor vârstnice este de 14%. În mediul urban, vârsta medie a populației feminine este cu 2,9 ani mai mare decât cea a populației masculine, iar în mediul rural, diferența este de 3,3 ani.

Principiile dezvoltării durabile a spațiului rural în plan ecologic, trebuie să vină în concordanță cu dezvoltarea în plan economic și social și să evite degradarea mediului. Protecția mediului constituie elementul fundamental al dezvoltării durabile și trebuie să fie în concordanță cu principiile practicării unei agriculturi durabile. [11]

În prezent marea majoritate a agricultorilor, în scopul creșterii productivității la hectar, utilizează îngrășăminte chimice și pesticide într-o oarecare doză. Cu cât dozele sunt mai ridicate cu atât efectele negative asupra mediului și ecosistemelor naturale sunt mai pronunțate.

În condițiile actuale ale economiei, este necesar să se găsească un raport optim între tehnologiile cultivate, producțiile obținute și ecologie, care să asigure dezvoltarea economico-socială a comunităților rurale prin:

- satisfacerea cerințelor alimentare și sociale;
- îmbunătățirea calității mediului înconjurător și a bazei de resurse naturale;
- utilizarea cu eficiență maximă a resurselor limitate și a celor neregenerabile;
- bunăstarea calității vieții.

Pentru a menține nealterate condițiile de viață, urmărind în permanență păstrarea echilibrului ecologic, se impun unele măsuri complexe și de competențe diferite, menite să asigure posibilități sporite de recreare, dar și să combată poluarea mediului în care trăim (diminuarea factorului declanșator de dezechilibru, degradarea produsă să nu depășească acel „prag optim” de funcționalitate a ecosistemului respectiv, studierea fenomenelor de degradare în perspectiva pentru fiecare component degradat, cunoașterea interrelațiilor om-natură, realizarea de noi spații verzi, sporirea numărului de stații de incinerare a reziduurilor menajere și a deșeurilor industriale etc.).

Concluzii

1. Dezvoltarea spațiului rural este un obiectiv de importanță națională și o strategie care implică extinderea binefacerilor creșterii economice din mediul rural asupra celor, al căror viitor este legat de căutarea mijloacelor de existență.
2. Dezvoltarea rurală include toate acțiunile îndreptate spre îmbunătățirea calității vieții populației care trăiește în spațiul rural, păstrarea mediului natural și aspectului cultural, și care asigură dezvoltarea durabilă spațiilor rurale conform condițiilor și specificului acelor teritorii.
3. Dezvoltarea durabilă constă dintr-un complex de activități, ce se află într-o strânsă interdependență și anume sub aspect economic, socio-cultural și ecologic.
4. În Republica Moldova, nivelul de dezvoltare economico- socială este diferențiat de la o regiune la alta și în cadrul acestora, datorită condițiilor naturale diferite și datorită nivelului de dezvoltare a regiunii din punct de vedere economic.

Bibliografie

1. Anuarele statistice ale Republicii Moldova, 2005-2010, Chișinău, Statistica, 2005-2010;
2. Constantin Mihăilescu, „Republica Moldova în contextul dezvoltării durabile”, publicație științifică, Chișinău, 2005;
3. Fundamentarea mecanismului de susținere a întreprinderilor mici și mijlocii exportatoare de mărfuri și servicii de producție proprie/ proiectul pentru tineri savanți. Raport științific. Institutul de Economie, Finanțe și Statistică AȘM (IEFS), Chișinău, 2009;
4. Gavril Ștefan, Dan Bodescu, alții „Economia și filiera produselor agroalimentare” Iași 2007;
5. Letiția Zahiu, Anca Dachin, “Politici Agroalimentare comparate”, editura Economică, București 2001;
6. Maricica Stoica „Investițiile și dezvoltarea durabilă” București 2005;
7. M. Talmaciu, C. Mihai, „Politica de Dezvoltare Rurală Durabilă a Uniunii Europene – o nouă abordare”, Iași, 2004;
8. Păun Ion Otiman „Economie rurală” Timișoara 2000
9. Piața forței de muncă în Republica Moldova, 2008, Chișinău, Statistica, 2008;
10. Planul Național de Acțiuni privind realizarea Recomandărilor Comitetului ONU la CEDAW pentru perioada 2008-2011;
11. Starea mediului în Republica Moldova în anul 2006, AȘM, 2006;
12. Șt. Mitrache „Dezvoltarea durabilă rurală”, Editura Planeta, 2000;
13. Teodor N. Tîrdea, Arcadii D. Ursul, “Securitatea economică și dezvoltarea durabilă”, Chișinău, 2002;
14. Vadineanu A. ș.a. Dezvoltarea durabilă, vol.I, „Teorie și practică”, București, 1999;
15. www.statistica.md;